

14.1.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö
lausuntopalvelu.fi

Asia: VN/10164/2019 Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lastensuojelun
vaativaa sijaishuoltoa koskevaksi lainsäädännöksi

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Riittävä ja oikea-aikainen oppimisen tuki turvattava valtion koulukodeissa

Hallituksen esitysluonnoksessa tuodaan ansiokkaasti esiin oppimisen tuen merkitys. Oppimisen tuen on oltava vaikuttavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Esitysluonnoksessa todetaan, että jokainen koulukotiin sijoitettu lapsi tarvitsee yksilöllistä tukea koulunkäyntiin. Esitysluonnoksen mukaan koulunkäynnin aloitukseen liittyy kuitenkin useita haasteita: tiedot oppilaista eivät siirry toisista oppilaitoksista reaaliaikaisesti eikä erityisen tuen päätökseen liittyvää huoltajien kuulemistä saada aina toteutettua. OAJ pitää tärkeänä, että erityisentuen päätökset tehdään viipymättä, jotta koulunkäynnin aloitus ei tarpeettomasti hankaloidu. OAJ ehdottaa, että erityisen tuen päätökseen liittyvä huoltajan kuuleminen voitaisiin tehdä mahdollisuuksien mukaan jo ennakkolisesti samassa yhteydessä, kun lapsen sijoittamista koulukotiin valmistellaan.

Hallituksen esitysluonnoksessa nostetaan esiin, että koulukodeissa tämän hetken henkilöstö- ja resurssirakenne ei mahdollista riittävästi yksilöllistä tukea koulupäivän aikana. Esitysluonnoksessa todetaan myös, että harva koulukotiin sijoitettu nuori suorittaa toisen asteen koulutusta. Tämä on huolestuttavaa. OAJ toteaa, että koulutus on parasta syrjäytymisen ehkäisyä. OAJ edellyttääkin, että myös koulukodeissa panostetaan laadukkaaseen koulutukseen ja riittävään oppimisen tukeen. Hallituksen esitysluonnoksessa on oivallisesti todettu, että yksilöllinen oppimisen tuki on avain sijoittumiseen jatko-opintoihin.

Koulukoteja koskien pitäisi säätää opettajamitoituksesta, joka turvaisi erityisopettajien riittävän määrän oppimisen tuen toteuttamiseksi peruskoulussa. Koska kyseessä on erityisen tuen oppilaat, toteamme, että erityiseen tukeen kuuluvaa erityisopetusta on kelpoinen opettamaan vain erityisluokanopettaja kelpoisuuden omaava opettaja. Jokaisella erityiseen tukeen kuuluvalla oppilaalla on oikeus erityisluokan opettajan antamaan erityisopetukseen. Se on nimenomaan tukimuoto, joka erottaa erityisen tuen tehostetusta tuesta.

Vastaavasti toisen asteen osalta pitäisi säätää selkeämmin tukimuodoista, joita erityiseen tukeen kuuluvalla opiskelijalla on oikeus saada sekä opettajamitoituksesta. Koulukodin on pidettävä huoli, että erityisen tuen opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta (HOKS) käy ilmi riittävä tuki opiskelun suorittamiselle.

14.1.2021

Poissaoloihin puututtava suunnitelmallisesti ja tehokkaasti

OAJ haluaa nostaa esiin huolen luvattomista koulupoissaoloista. Tehokas puuttuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä ja valtakunnallista linjaa siitä, miten koulupoissaoloihin puututaan. Kun opettajalla herää huoli, ennen lastensuojeluilmoituksen tekemistä, asiaan haetaan ratkaisua koulun henkilöstön, vanhempien ja oppilaan sekä opiskeluhuollon kuraattorin, psykologin ja kouluterveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa. Mikäli huoli ei poistu, opettaja esittää perheelle yhteydenottoa sosiaalihuollon puoleen tuen tarpeen arvioimiseksi. Lastensuojelun osalta pyritään ensin tekemään yhteydenotto yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa ja mikäli se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, tehdään lastensuojeluilmoitus.

OAJ edellyttää, että lastensuojelu ottaa koulupoissaolot asiakseen siinä vaiheessa, kun koulun kaikki keinot ovat käytetty. Koulutus on lapsen ja nuoren tulevaisuuden tärkeä voimavara ja tehokas keino syrjäytymisen ehkäisyyn. Kun koulun henkilöstö yhdessä huoltajan ja opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa ei saa lasta tai nuorta kouluun, on kyse tilanteesta, joka vaarantaa lasten tai nuoren oppivelvollisuuden toteutumisen sekä hyvinvoinnin. Tutkimusten mukaan nuorella, joka ei saa peruskoulun päättötodistusta tai jää vain peruskoulun varaan on erittäin suuri riski syrjäytyä. Lainsäädäntöä pitää täydentää niin, ettei ole epäselvää siitä, onko lastensuojelun tällaisissa tilanteissa tuettava nuorta ja hänen perhettään niin, että nuori saadaan jälleen kouluun ja koulukuntoiseksi.

Tiedonkulkua vielä täsmennettävä

OAJ on huolissaan kodin ja koulun välisen yhteistyön toteutumisesta sijaishuollon aikana. Päiväkodin ja koulun olisi ehdottoman tärkeää saada tieto silloin, kun lapsi tai nuori huostaanotetaan, keiden kanssa koulu milloinkin tekee yhteistyötä. Sijoituspäätöksen yhteydessä pitäisi lastensuojelulla olla velvollisuus ilmoittaa kirjallisesti lapsen päiväkotiin tai kouluun miltä osin kukin taho, huoltaja, sijoituspaikan henkilöstö, sijoituspäätöksen tehnyt taho tai muut henkilöt vastaavat lapsen asioista ja tekevät yhteistyötä koulun kanssa. OAJ vaatii, että 52 a §:ään lisätään velvollisuus ilmoittaa kirjallisesti päiväkotiin tai koululle, kuka tai mikä taho missäkin asiassa tekee yhteistyötä koulun kanssa ja on toimivaltainen päättämään lapsen varhaiskasvatusta ja oppivelvollisuutta koskevista asioista.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Ira Hietanen-Tanskanen
lakimies